

sættelse må lægge vægt på eller stille krav om ansøgeres foreningstilhørsforhold, foreslås det at ophæve § 2, stk. 2 og 3, i foreningsfrihedsloven, således at en lønmodtager ikke længere sagligt vil kunne afskediges på grund af manglende foreningsmedlemskab. Endvidere foreslås det, at bestemmelser i kollektive overenskomster, der forpligter en arbejdsgiver til udelukkende eller fortrinsvis at beskæftige lønmodtagere, der er medlemmer af en forening eller en bestemt forening, er ugyldige, uanset på hvilket niveau disse overenskomster er indgået. Endelig foreslås det, at bestemmelser i kollektive overenskomster, der forpligter lønmodtagere til udelukkende at have beskæftigelse hos arbejdsgivere, der er medlemmer af en bestemt forening, er ugyldige, uanset på hvilket niveau disse overenskomster er indgået.

For så vidt angår eksisterende eksklusivbestemmelser i gældende overenskomster, foreslås det, at lovændringen først får virkning fra det tidspunkt, til hvilket den pågældende overenskomst kan opsiges til ophør. Dermed sikres det, at der ikke sker indgreb i de løbende overenskomster.

Udvalget om eksklusivbestemmelser

Beskæftigelsesministeren nedsatte i januar 2002 udvalget om eksklusivbestemmelser. Udvalget havde til opgave at undersøge omfanget og betydningen af sådanne bestemmelser og forhold, som fordrer medlemskab af bestemte foreninger som forudsætning for at kunne udøve et erhverv, samt at belyse forholdet til Danmarks internationale forpligtelser. Udvalget havde endvidere til opgave at komme med anbefalinger og forslag til initiativer, som i højere grad kunne sikre den negative foreningsfrihed.

Udvalget afgav betænkning i juni 2002 (betænkning nr. 1419). Udvalget fandt, at det på daværende tidspunkt ud fra en juridisk vurdering ikke ville være nødvendigt at ændre retstilstanden på baggrund af Danmarks internationale forpligtelser.

I overensstemmelse med kommissoriet vurderede udvalget behovet for at opretholde eksklusivbestemmelserne på arbejdsmarkedet og konsekvenserne af at ændre retstilstanden. Udvalget foreslog ændringer i retstilstanden vedrørende de aftalebaserede eksklusivbestemmelser mellem lønmodtagerorganisationer og arbejdsgivere. Udvalget pegede bl.a. på, at den generelle samfundsudvikling og udviklingen på arbejdsmarkedet ikke i samme grad som tidligere kan begrunde behovet for eksklusivbestemmelser, idet der i dag er etableret stærke og repræsentative faglige organisationer på det danske arbejdsmarked. Udvalget henvi-

ste endvidere til, at de fordele, der er forbundet med et foreningsmedlemskab, i sig selv bør være tilstrækkelig grund til at være medlem af en fagforening. Udvalget vurderede, at eftersom eksklusivbestemmelser kun vedrører en begrænset del af arbejdsmarkedet, vil en ændring af retstilstanden alene have marginal betydning for organisationsprocenten. Udvalget pegede endelig på, at eksklusivbestemmelser kan have begrænsende effekt på udbuddet af arbejdskraft, at aftalefriheden på arbejdsmarkedet ikke er et stationært begreb, og at der på flere områder er fastsat grænser for, hvad arbejdsmarkedets parter lovligt kan aftale.

Ud over de aftalebaserede eksklusivbestemmelser mellem lønmodtagerorganisationer og arbejdsgivere pegede udvalget om eksklusivbestemmelser på enkelte yderligere områder med eksklusivbestemmelser eller eksklusivlignende forhold.

Kravet i retsplejelovens § 143 om pligtmæssigt medlemskab af Advokatsamfundet for alle advokater har således karakter af en lovbaseret eksklusivbestemmelse.

På sygesikringsområdet indeholder overenskomsterne for de liberale erhverv endvidere bestemmelser eller forudsætninger om medlemskab af vedkommende faglige organisation. Eksklusivbestemmelserne på dette område er således afledt af lovgivningen inden for sundhedssektoren.

Endelig fandt udvalget, at der i forbindelse med svendeprøver umiddelbart synes at finde en forskelsbehandling sted på grund af foreningsforhold. Ifølge det oplyste skal uorganiserede arbejdsgivere således oftest betale det dobbelte for lærlinges svendeprøver i forhold til organiserede arbejdsgivere.

Udvalget om eksklusivbestemmelser anbefalede i betænkningen, at de eksisterende ordninger for både pligtmæssigt medlemskab af Advokatsamfundet og overenskomsterne på sygesikringsområdet opretholdes. Udvalget anbefalede samtidig, at forholdet vedrørende gebyr for deltagelse i svendeprøver undersøges nærmere.

Folketingets behandling af lovforslag nr. L 120 fra folketingsåret 2002-03

Ved førstebehandlingen i 2003 af lovforslag nr. L 120, forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold nævnte Kristian Thulesen Dahl (DF), at Dansk Folkeparti frygtede, at tilstrømningen af østeuropæisk arbejdskraft til Danmark efter den 1. maj 2004 ville stille de danske lønmodtagere i en håbløs situation.